

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Capvt quartum, à Philippi morte exorsum, in Origenis occasu definens

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A

CAPVT QVARTVM.

I. Philippus Imperator interficitur. Subrogatur Decius. Septima persecutio. II. Origenes pro Christo gravissimos cruciatus sustinet. III. Librum de martyro scribit ad eum Dionysius Alexandrinus. IV. Origenis modestia. Verum ad vitandum Æthiopsis stuprum Christi fidem ejuravit, & quo id tempore contigerit. V. Castigatur Criticorum nonnullorum temeritas. VI. Mortuo Decio vinculis solvitur Origenes. Decio succedunt Gallus & Volusianus. VII. Obiit Origenes anno ætatis 69. Pereunt Gallus & Volusianus. VIII. Elogium Origenis. IX. Sepelitur Tyri. Vana de ejus salute questio prætermittitur. X. Ipsius discipuli recensentur.

I. **T**RIPPLICEM hanc, quam proxime commemoravimus, adversus succrescentes hæreses velitationem videtur Origenes exercuisse postremis imperij Philippi annis; qui cum septimum jam annum rerum potiretur, Decij fraude Verona ab exercitu interfectus est. Subrogatur in ejus locum Decius, qui ut in Philippi memoriam incensus erat odio, Christianorum, quos visus erat caros habere Philippus dum viveret, res vastare, ac nomen funditus delere constituit. In teterrima hæc igitur persecutione princeps occubuit Fabianus Pontifex maximus, in cujus locum successit Cornelius. In carcerem quoque compacti sunt nobiles Episcopi, Alexander, is à quo inter Presbyteros quondam Origenes fuerat cooptatus, & Babylas: qui cum letho destinati in vinculis obiissent, huic Fabius, illi Mazabanes successit. Et quid eos omnes recensere attinet, quos funestissima illa Ecclesiæ clades consumpsit? Referta sunt eorum nominibus antiqua Martyrologia. Sed Palæstinam præcipue ea strages affecit: multi siquidem Origenis exhortationibus accensi Decij furoribus sese fortiter objecerunt.

II. Qui Tyrum jam ante concessisse Origenem credunt, quam Christiani à Decio oppugnari coepti sunt, facile ijs assentior: secessus annum assignare, hariolari est. In eum certe maxima Persecutionis hujus gravitas incubuit, quam eadem pertulit constantia, qua alijs eam ut perferrent, auctor fuerat. Nam primum in profundum carcerem detrusus est; torquis ferreus collo injectus; pedes ligneis pedicis grandi intervallo invicem remotis ita inferti sunt, ut divaricatis cruribus distractum corpus per multos dies dirissime torqueretur: intentabantur ignium & suppliciorum mina, ac multiplici denique tormento senile corpus cruciabatur. Altum ille contra, & erectum animum super fortunam gerens, & vitam suam post Christi fidem ducens omnes asperitates superavit. Ac secum præclare actum existimasset, si extremum ab eo supplicium improbus expetivisset judex, cui unum id fuit propositum, omnes martyrij cruciatus innocentissimo homini infligere, eundem vero sperata per mortem martyrij mercede private. Ostentatum itaque certaminis & laborum præmium in aliud tempus dilatum est.

III. Bene autem de se merito magistro, dum in tormentis esset, optimus discipulus, & veteris amicitia memor Dionysius Alexandrinus non defuit, librumque ad eum de martyrio scripsit, quo animum illi dolore ac miseria tabescentem relevaret, & ei solatij præstaret vicem, qui alijs hanc omnibus præbere solitus erat.

IV. Nicephorus Eusebij perpetuus affectator ducem suum hic deserit, & in atroces adversus Origenem, more recentium Græcorum, calumnias divertit. Eum ait modestia ac Christiana humilitate, quæ virtutum omnium parens est, amissa, in Deciana Persecutione tormentis afflictum, suam quidem constantiam ac fidem Ecclesiæ præstitisse; verum admoto Æthiophe qui castissimo corpori illuderet, thura Dijs adolere maluisse, quam ejusmodi probrum in se admittere: atque inde divina gratia cum excidisset, in varias hæreses delapsus, multique in errorem inductis, ab Ecclesiâ Christi longo post tempore fuisse exterminatum. Hæc habet Nicephorus, quæ ad veritatis amissam revocata, & cum veterum scriptis, unde de prompta sunt, conflictâ, fidem suam decoquent. Nimiam enim sibi superbiam tunc fuisse Origenem, quamvis ante Nicephorum scripserint Anastasius Bibliothecarius, & Zonaras, vix equidem credo, qui subjectissime de se ac demississime in libris à se hoc tempore scriptis & loquitur & sentit. Ad hæc postquam in Persecutione Deciana nuntium Christo remisisse Origenem scripsit, addit in multas deinde incidisse hæreses, multique errandi causam dedisse, ac multo post tempore Christianorum communione fuisse privatum: quæ secum manifesto pugnant, cum per paucis ante Origenis obitum an-

Niceph. lib.
5 cap. 32.

Anast. in
Hist. eccl. A.
cap. 244.
Zonar. hist.
libr. 2.

nis instinctus furore Decius Christianis bellum indixerit. Sciendum praterea id haussisse A
 Nicephorum ex Epiphano, qui hanc Origenis perduellionem narrans Har. 64. cap. 2. de
 Persecutione Deciana altum silet, quemadmodum Cedrenus, & Suidas: in libro autem
 De mens. & Ponder. cum Deciana Persecutionis meminit, Origenem quidem multa tunc
 perpersum fuisse docet, Æthiopem vero neququam commemorat. Nec commemorat
 certe Iohannes Zonaras, qui eum tamen tormentis victum sub Decio à fide descivisse
 tradit, & arrogantia elatum pravorum dogmatum auctorem fuisse. Zonaram sefellerunt
 male accepta hæc Epiphani j verba: *ὁ ἄριστος ἰαλερῆς πολλα παρωδῶς εἰς τὸν τὸν ἰσχυρῶς*
καὶ ἐξ ἑαυτοῦ, ὀβσταντε nimirum favitia iudicis, non Origenis perfidia, quominus martyrij
 coronam consequeretur. Male ea quoque intellecta sunt ab Anastasio Bibliothecario, &
 ad annum Christi 244 perperam relata: quo anno imperium adeptus est Philippus, sexen- B
 nio coque amplius ante Decianam Persecutionem. Glyce autem Epiphano adhæsit. Ni-
 cephorus igitur, qui hoc loco videtur Epiphanium sectatus, & quicumque hoc Origenis
 facinus Decianæ Persecutionis temporibus assignant, minime quidem Epiphanium
 auctorem habent. Imo vero, aperte illis contradicere, si quis ad narrationis illius contex-
 tum animadvertat, plane fatebitur: id quippe Alexandria contigisse scribit, atque Orige-
 nem ideireo ab Ecclesia fuisse dejectum; cumque se irrisui esse perdoleret: patria excessit-
 se. At Deciana tempestate neque Alexandria fuisse Origenem, neque ab Ecclesia com-
 munionem segregatum, neque Alexandria fuisse profectum vel docuit quisquam, vel credi
 potest, & ex Eusebii, ipsiusque Nicephori, & aliorum historiis satis refellitur. Quæ quidem C
 omnia huic apprimè ætati conveniunt, in quam factum illud coniecimus. Nam & tum
 Alexandria versabatur Origenes, & statim post flagitium reliquit Alexandriam, & à Chri-
 stianorum societate depulsus est, nec multo post Hierosolymam adiit, ubi in publico Chri-
 stianorum cœtu commissum scelus lacrymis profectus est. Quamvis autem rebus Chri-
 stianis faveret, qui tunc Imperio potiebatur Severus Alexander, eas tamen pro libidine
 divexabant provinciarum rectores, Christianosque complures neci dabant. Id declarant
 Ecclesiastici Annales, & Martyrologia. Constat ergo hallucinatum Nicephorum, nec ad
 Decianam cladem hoc Origenis facinus ullo modo pertinere.

Verum præpostere agimus qui rei hujus perferatamur tempus, resne ipsa fuerit aliquan-
 do certum nonidum habemus. Quamvis enim clarissimo monumento consignatum id ex-
 tet in libris Epiphani j, egregij scriptoris & antiqui, rem tamen suam ad examen revocavit D
 Baronius, ut diximus, confictamque iudicavit, & ne manus cum Epiphano conferre co-
 geretur. assutum ejus scriptis fragmentum illud se insertum pronuntiavit. Baronio assensu
 sunt Halloxius, Raynaudus, & Valesius; contradixit Petavius. Nos utriusque partis ratio-
 nibus adductis, nihil præjudicij vel auctoritati tribuentes nostram sententiam paucis ex-
 ponemus. Rationum Baronij summa hæc est. Si res ita se haberet, uti expressa habetur
 apud Epiphanium, meminissent utique ejus, vel obijciendo Origenis adversarij Theophi-
 lus, & Hieronymus; vel resutando fautores ejus Eusebius, Pamphilus, & Rufinus; vel ve-
 tusti Patres Augustinus, Vincentius Lirinensis, alijque, qui de eo fufe & explicate ege-
 runt, & in controversiis Iustiniani ævo adversus Origenem tanto studio agitatis aliqua
 tandè facinoris ejus fuisset injecta mentio; nec id quoque prætermisisset Por- E
 phyrus, cum Ammonium à Christo ad Ethnicorum partes transfugisse commentus est:
 res hæc ab illis est silentio prætermisita: igitur ne vera quidem. Eadem hæc fere re-
 præsentat Halloxius, & amplificat dicendo ac dilatat, nunquam addit quod animadversio-
 nis dignum est, cura tabulæ istius primam videri inventorem qui Iustiniano Imperatori di-
 ctavit Epistolam ad Menam Constantinopolitanum Patriarcham adversus Origenem, quæ
 in Concilij V Acta relata est. Cur ita sentiret, non apposuit; & vero quid apponeret non
 habuit; nullis enim auctoribus, nullis argumentis res falsa poterat approbari; facti siqui-
 dem illius præter Epiphanium meminit Nemesius Iustiniano antiquior; meminit & Leon-
 tius Byzantius, quem Bellarminus Quinta Synodo superiorem fuisse censet. Huic adde ido-
 lolatriæ quidem Origenem hæc Epistola Iustinianum arecessere; de Æthiopo ne verbum F
 quidè injicere. Neq; certe probabile est in Encyclica hæc Epistola ad universos Episcopos
 destinata, Imperatorem, vel qui nomine Imperatoris scripsit, mendacium re nulla postu-
 lante confictum, Patribus in os objecisse, viris non illiteratis, & rei inaudita novitatem
 proculdubio miraturis, ejusque falsitatem facile perspecturis. Repudiata igitur hæc Halloxij
 conjectura, Baronium ipsum adortamur. Ac primum fateatur necesse est admissum ab Ori-
 gene idololatriæ scelus Nemesio, Leontio, & Iustiniano notum ac commemoratum fuisse.
 Eius autem tacendi eas habuerunt causas Origeniani oppugnatores nominis, quas ex-
 ponit Petavius; vel quod ad ventilanda nimirum Origenis dogmata attentis, admissum hu-
 manitatis flagitium neglexerint; vel quod emendatum poenitentia crimen obijcere, illibe-
 rale & iniquum esse duxerint. Quas ad causas, illas etiam accessisse puto cur id reticerent

Bar. ad A.
 215. N. 110.
 & seq.
 Hall. Orig.
 ad. lib. 4.
 epist. 3. &
 N. 11.
 16. 17.
 Through
 Rom. H.
 plubica
 scil. 2. scrie
 1. cap. 2.
 Vales. ad
 Euseb. Hist.
 1.6. cap. 39
 Petav. A.
 animadv. ad
 Epi. h. stor.
 64. cap. 2.
 & ad lib.
 Depend. &
 mens. c. 17.

Nemes. cap.
 10.
 I. Et. Schol.
 Allian. 10.

A Origenis adversarij, quod licet sacrificaturum se recepisset, non ipse tamen, sed qui eum circumstabant facinoris auctores & impulsōres, manibus ejus apprehensis & excussis ipsi viderentur foco thus intulisse: quod licet ab Ecclesia fuisset ob eam causam ejectus Demetrii compluriumque Episcoporum judicio, ab Alexandro tamen, & Theodotio Episcopis tanta esset charitate susceptus, ejusque patrocinium tanto studio complexa essent Arabia, Palaestina, Phoenicia, & Achaia Ecclesia, ut ea re fere criminis depulsio contineretur; quod licet capitalis sit vel tenuis admissa idololatriae suspicio, & graviter peccasse Origenem fatendum sit, minime tamen hoc nomine posset accusari, quin ejus ingens pudicitiae studium una praedicaretur: quod denique diris sub Decio singulari constantia toleratis tormentis, prioris criminis noxam satis corripuisse, ejusque fuisse poenas, & pristinam mollitiem expiatis videretur. Atque iisdem fere rationibus, quominus id Christianis exprobraret, absteritum fuisse Porphyrium existimo. Quod nullus ergo vitio dederat, quamobrem quisquam excusaret, ratio nulla fuit. Inde par apud multos ea de re silentium. Eusebium autem, cur id scribendo praetermitteret, eo fuisse impulsū jam supra dixi, quod in Apologia pro Origene hoc & ejusmodi plurima fuisset complexus, quae ad Historiam suae propositum non omnino accommodata, quippe quae res ad universam Ecclesiam spectantes exequeretur, repetere insuper habuit. Iacent igitur collecta à Baronio adversus hunc Epiphaniū locum argumenta, quem vel ipsa styli similitudo, ut recte notavit Petavius, satis Epiphaniū adjuvat.

V. Cautius equidem ac reverentius Antiquorum, sed Patrum praesertim monumenta attingi vellem. Nam quamvis parce, & non sine aliqua verisimilitudine manus Epiphaniū attulerit hoc loco Baronius, homo ut excellens ejus ingenium, & singularem doctrinam fileam, sagacissima in arte Critica & acerrima naris; hoc tamen exemplum in sequens ævum labem trahere potest, ut tanti viri auctoritate producti literati homines, veneranda vetustatis operibus illudere, eaque ad libitum recoquere, ac incudi suae reddere fortasse ausuri sint. Quasi sane multum ac diu plusne pernicii in literas an utilitatis Critica ars intulerit. Quot enim sana & integra Veterum scripta pervertit Criticorum temeritas, dum quidquid minus mente perciperent, id ad arbitrium suum refingendi licentiam sibi fecerunt? Quot volumina suis rota detraxerunt scriptoribus, alienis attribuerunt? Dissorita, quotiescunque viles de plebe Grammaticorum literatores bonis Auctoribus inscitia suae virus aspergentes video; & si quando nova vox, & Lexicographi incognita sese det, eam absque cunctatione obelo suo jugulantes, & obtrusis suis conjecturis per summam audaciam nobis fucum facientes. Et tum vel maxime sese Criticos dici amant, si-bique placent, quando nobis Auctorum larvas, veris ipsis deformatis Auctoribus objecerunt. Atque hæc pestis nihil non pervagata est. Plurimæ quidem sordes vel per temporis diuturnitatem, vel per libratorum foecundiam Antiquorum scriptis allini atque adhærescere solent; at eas non nisi manifestas elui, nec quicquam nisi vel manu scriptorum Codicum ope, vel certis & evidentibus argumentis supponi, & in Notas potius extra Auctoris ipsius contextum, quantumvis acute cogitatas conjecturas rejici velim. Sed hæc erant alterius loci. Nunc ad rem.

E VI. Quoto Decij anno cruciatibus tortus fuerit Origenes, nescitur; at cum biennium Decius in imperio non expleverit, levis est dubitatio. Id videtur anno Christi 250, Origenis 65, attribuendum. Nec apparet item quomodo vinculis elapsus sit. Ego vero id per obitum Decij contigisse opinor; quo à Barbaris deletus cum exercitu, imperium cepisset Vibius Gallus, ascito in consortium Volusiano filio. Tunc enim tranquillatis Christianorum rebus, libertatem quoque suam adeptum Origenem verisimile est. At ne tum quidem ætas ad senium devexa, laboribus fractum, otio ac desidia molliuit: sed vix ægritudine relaxatus ac miseria, quæ eum in Decij laniena pene eliserat, alijs quos eadem affligerat clades, utilia solatia per Epistolas subministravit. Id ostendebant innumerae ejus Epistolae, quæ post Decianam vastationem scriptæ, & multo post à pijs & studiosis hominibus servatae vetustate demum perierunt. Aliane præterea ante mortem literis mandaverit, quoniam de eo nihil antiqui Scriptores tradidere, compertum non est. Vix credi tamen potest impatientissimum otij ingenium ab assueto scribendi labore, quo tot elucubrata feruntur librorum millia, conquiesse.

VII. Iamque novem ac sexaginta Origenes confecerat annos, cum labore & annis confectum tempestiva mors Tyri consumpsit, anno post Christi ortum 254: quo anno Interamna Gallus, & Volusianus interfecti sunt. Cum enim natum eum demonstraverimus anno post Christum 185, adjectis 69, quot vitæ explevit annos; omnino efficitur summa annorum 254. Quamvis autem ita scripserit Eusebius: *δεικνόντων ἡμετέρας ἱστορίας ἐπιπέσει τὸν ὄντα ἐν τῇ ἐκείνῃ πόλει τῆς ἑσθίας ἐπὶ τῆς ἐκείνης ἐποποιήσαντι δασυπύλαις ἐν τῇ ἐκείνῃ* Euseb. lib. 7. cap. 11. non iis præcise significavit hoc ipso tempore obiisse Origenem quo Gallus extincto Decio successit;

quod nonnulli perperam opinati sunt; sed imperium tenente Gallo, fato functum Origenem fuisse. Scribit Photius Cod. 118. narrare Pamphilum, aliosque complures, Origenis vitam & res gestas ex ijs ipsis qui hominem viderant persecutatos, in Deciana Strage martyrio ipsum vitam finivisse. Id refellit Photius, Galli & Volusiani temporibus decessisse hunc asserens; ex ejusque Epistolis post Decij mortem datis sententiam suam roborat. Infelicem miserabiliter perivisse pronuntiat Nicephorus, levis Auctor, neque quid scribat satis pensi habens: inde adeo sic sentiens quod eum post idololatriam erroribus implicatum, in impietate diem clausisse crediderit. At contra Theotimus Tomitanus Episcopus, nota pietatis Antistes, præclara eum morte defunctum fuisse adversus Epiphanium asseveravit.

Socras. lib.
6. cap. 11.

VIII. Atque hunc demum vitam finem habuit Origenes Adamantius, vir in Ecclesia Dei longe maximus; quem præter prosapiam avita in Christum pietate, & Leonida patris martyrio claram propria virtutes nobilitarunt; ingens martyrij desiderium, contestatus amor pudicitiae ac paupertatis, perpetua voluptatum contemptio, proluxa fidei Christianae propaganda voluntas, servandarum ab aeterno interitu animarum vehemens cupiditas, inusitata in laboribus constantia, singularis in periculis fortitudo, insignis adversum omnes mansuetudo & obsequentia, commemorabilis in magno splendore modestia, & rara morum sanctitudo: portentosa ad hæc ingenij vis, memoria expromta, quam & herbae cujusdam à se reperta usum auxilium fertur, minime licet assentiente Epiphanio, subtile iudicium, miris in dicendo lepos, oratio ad persuadendum efficax, acris sæpe & vehemens, nec tam virtutibus ornandis facta quam carpendis vitijs, mirabilis humanarum, divinarumque rerum scientia, ut nemo esset primarum artium magis princeps. Nec fama meritis inferior; summa apud proceres gratia, par apud Ecclesiae principes auctoritas. Verum egregias vel à natura collatas, vel comparatas ab arte dotes obscurabant præceps quidam animi calor, neque satis considerata sacrarum literarum tractatio, & prope temerarium reconditorum ac supra mentis humane caput positorum Dei mysteriorum evolventi studium; quibus vitijs parva virtutibus suis iam ante invidia causam in se erumpendi dedit. Exarsit in eum tota pene Ecclesia: calumnijs vexatus, maledictis confixus, profectus scriptis, percussus anathematis, ab Ecclesia segregatus multorum Episcoporum suffragiis, patria denique ipsa dejectus est, homo mitis & injuriæ opportunus; ut non facile existimari possit, majori ne hominum floruerit gratia, an odio flagaverit. Quisquis tamen ex veritate rem spectaverit, fatebitur dubio procul longe pluribus eum virtutibus enituisse quam vitijs, quæ tantquam navi aliqui eximio corpori, sic animo excellenti adhaerent.

IX. Sepultura affectus est Tyri; cujus sepulchri vestigia hodieque superesse prædicant, qui hæc loca lustrarunt. De salute Origenis disputationem à multis motam fuisse scio, quorum alij cælo pro meritis donatum credunt; alij contra, inter quos Georgius Syncellus, æternam animæ jacturam fecisse affirmant. Vana, & inanis quaestio, quam nos ad necessaria properantes ijs disceptandam relinquimus, qui tantum ingenio suo licere volunt.

Vern. in
Tosca. v. p.

Grandis labyrinthus, inquit barbare VVernerus VVestphalus, sed vere, à diversis texturæ de Samsone, Salomone, Trajano, & isto Origene. an videlicet salvati sint, annis: quæ quia sine periculo nesciuntur, nec etiam Ecclesia certificata est de his, Domino totaliter committenda sunt.

X. Prodierunt à Schola Origenis viri pietate insignes & doctrina Plutarchus, Serenus, Heraclides, Heron, Serenus alter, Herais, & Basilides, acerbos cruciatus, & mortem denique ipsum Christi nomine perpassi: Heraclas item Plutarchi hujus frater, Origenis primum discipulus, tum in docendo socius, deinde successor, ac Episcopus demum Alexandrinus; Dionysius Alexandrinæ Ecclesiae post Heraclæ mortem Antistes, eruditione & scriptis longe celeberrimus; Gregorius ille à miraculis cognomen adeptus, Neocæsariensis Episcopus, qui aequalibus suis omnibus Origenem ætate jam affectum in familiaritate anteposuit; Athenodorus Gregorij frater; Tryphon rara Scripturæ peritia illustris, cujus & nonnullas ad Origenem Epistolas suis temporibus extitisse tradit Hieronymus; Firmilianus Cæsariensis in Cappadocia præsul, Origeni sic deditus, ut ejus conveniendi causa patria relicta longum ac difficile iter constitueret. Annumeranda his quoque Barbara Nicomediensis virgo, genere nobilis, eruditione clara, ab Origene primum per epistolas & Valentinum Presbyterum ad eam missum ab Ethnicorum superstitione revocata, & Christi mysterijs instituta, ac tandem in Maximini persecutione savissime excruciatæ, & securi percussa. Tum autem ex Origenis epistolis Christi fidem hausit, postquam Presbyterij dignitate auctus Alexandriam ex Achaia reversus est. Ab eo quippe jam Presbytero Alexandria data est ad ipsam Epistola, quæ in ejus Acta inserta est. Potamiænam virginem nobilissimo martyrio claræ inter Origenis discipulas Rufinus & Nicephorus recensent: sed fucum ijs fecit Eusebij locus non satis attente perspectus, ubi in hanc seriem disertis verbis septimus, refertur Basilides; de Potamiæna vero talis nulla apud eum suspicio est. Quo magis

Hieron. in
l. de script.
Eccles. in
Tyri. h. u.

A magis mirandum est ab erudito viro in hunc censum Potamiānam adscribi, Basilde expuncto. Quasi vero parum credibile sit virum bellicæ rei deditum, cum Origenis fama per-
 motus esset, accessisse ad eum, & nonnulla rerum Christianarum accepta ab eo notitia, cum
 Potamiānam ad supplicium pro munere suo deduceret, eam ab improborum hominū pe-
 tulantia prohibuisse, ab eaque postmodum jam fato functa secundum quietem excitatum,
 Christi fidem palam fuisse professum. Huc etiam confert Nicephorus Alexandrinum Hie-
 rosolymitanum Episcopum, & Casariensem Theodotum; quibus Mammaam quoque
 adungere, & memoratum illum ab Eusebio Arabiæ Præsidem rationi consentaneum est.
 Denique innumeri, inquit Vincentius Lirinensis, ex sinu suo Doctores, innumeri Sacerdotes, Con-
 fessores, & Martyres existunt.

Nicoph. lib.
 1. cap. 10.
 Euseb. lib.
 6. Hist. c. 19.
 Vincen.
 Lirin. adu.
 Her. Com-
 mentario l.
 cap. 23.

ORIGENIANORVM LIBER SECVNDVS.

ORIGENIS DOCTRINA.

Libri secundi partitio.

EXPLICATA Origenis vita, institutus ordo postulat ut ad exponendam ejus doctri-
 nam progrediamur. Id propositum fronte simplex, multiplex sane est in recessu:
 nam & de eruditione Origenis, & ijs quibus potissimum dum viveret animum in-
 D formavit artibus & studijs, nonnulla præmittenda erunt. Tum dogmata illius suis distincta
 proponuntur capitibus; non ea quidem quæ Ecclesiæ decretis consona universa tulerunt
 suffragia, vel quæ levioris sunt momenti; sed quæ majoris in Ecclesiâ ponderis à commu-
 nibus & receptis sunt aliena sententijs; eaque præsertim quæ Patrum subinde censuris &
 Anathematis Synodorum vexata sunt. Quibus subjungetur Origenianæ doctrinæ, non di-
 cam Apologia; nam neque ausim, neque sane velim; sed accuratum & præjudicijs omni-
 bus liberum ac solutum examen. Hinc ad ipsam Dogmatum illorum describendam sum-
 matim fortunam accedemus, ut quas excitavit in Ecclesiâ procellas, quantis partium stu-
 diis oppugnata & propugnata sint, palam fiat. Atque ita in capita quatuor Liber iste distri-
 buitur. I. agitur de eruditione Origenis. II. Dogmata ipsius excutiantur. III. doctrinæ
 E ejus generale examen continetur. IV. fortuna doctrinæ ejusdem narratur.

CAPVT PRIMVM.

ORIGENIS ERVDITIO.

I. Scripturæ callentissimus fuit Origenes, II. sed Ebraicæ linguæ parum consultus, Sa-
 maritana vero penitus ignarus. III. Scripturæ Interpretes, scriptoresque Ecclesiasticos stu-
 diose legi: IV. Sacræ doctrinæ causa excoluit τὰς ἑσθητάς, Philosophiam præsertim; V. sed
 & reliquas disciplinas.

I. **P**RIMVM illud ac præcipuum fuit Origenis à teneris pueritiæ annis ad obitum
 usque studium, ad interiorem ac reconditam sacrarum literarum peritiā pen-
 trare. In quo quidem ita se tractavit ut admirabile esset, nec quisquam deinde
 tantum in ea exercitatione consecutus sit; sive literam ipsam, quemadmodum vocant,
 spectes, quam totam memoriæ ita commendaverat, ut locos omnes ex tempore, etiam li-
 bris inconsultis, apposite recitaret; sive intimos ac latentes sensus, quos tanta sagacitate
 eruit, ὡς εἰς ἐκείνη, inquit Suidas, πᾶσις τῶν μετέπειτα τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους καὶ ἀφορμῆς
 d